3.1. საგადასახადო სამართლის წყაროების ცნება და სახეები

სამართლის წყაროები ის სპეციფიკური ფორმებია, რომლებშიც სახელმწიფო ხელისუფლება გამოხატავს სამართლებრივ ნორმებს.

სქემა 3.1

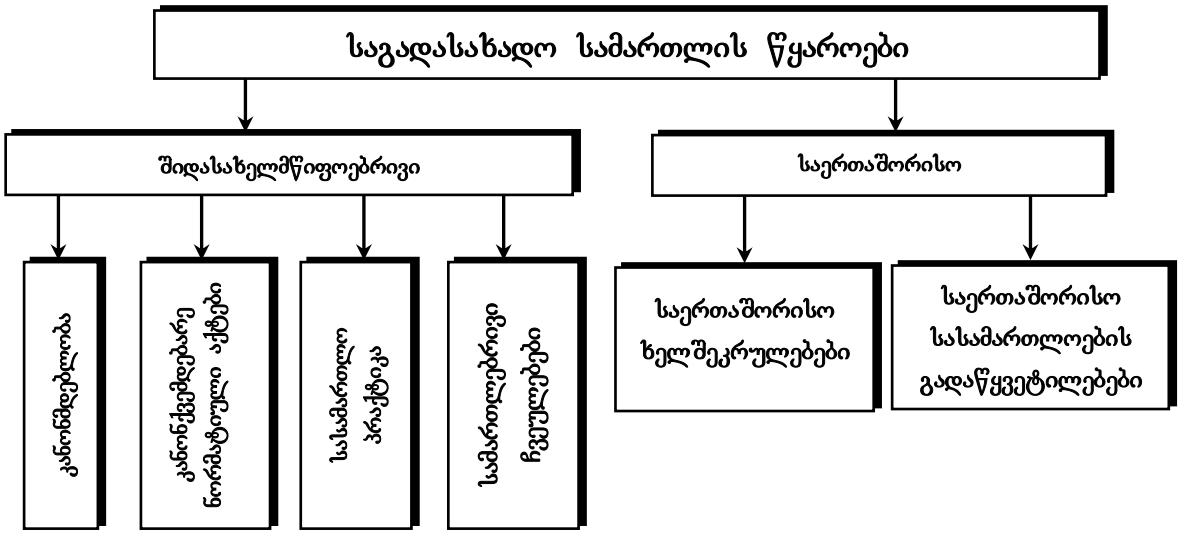

საგადასახადო სამართლის წყაროების სისტემა სტრუქტურულად იყოფა ორ ნაწილად:

შიდასახელმწიფოებრივი ბუნების მქონე წყაროები და საერთაშორისო-სამართლებრივი წყაროები. *(იხ. სქემა 3.1)*

საგადასახადო სამართალში განმსაზღვრელ როლს თამაშობს შიდასახელმწიფოებრივი (ეროვნული) წყაროები. მათ მიეკუთვნება კანონები, კანონქვემდებარე სამართლებრივი აქტები, სასამართლო პრაქტიკა (საკონსტიტუციო იუსტიციის ორგანოების გადაწყვეტილებები და სხვა სასამართლო ორგანოების აქტები), სამართლებრივი ჩვეულებები.

საგადასახადო სამართლის აღნიშნული წყაროების როლი და მნიშვნელობა სხვადასხვა ქვეყნებში სხვადასხვაგვარია. საგადასახადო სამართლის ძირითად წყაროს წარმოადგენს კანონები, რომელთა შორისაც დომინირებული მნიშვნელობა გააჩნია ძირითად კანონს – კონსტიტუციას.

საქართველოს საგადასახადო სამართლის ძირითად წყაროებს მიეკუთვნება ნორმატიულ-სამართლებრივი აქტები, რომლებიც მიღებულია უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოების მიერ და შეიცავს საგადასახადო ურთიერთობების მარეგულირებელ სამართლებრივ ნორმებს. ამ აქტებს შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია კანონები.

3.2. საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის სისტემა

საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის სისტემა სხვადასხვა დონის ნორმატიული აქტების ურთიერთდაკავშირებული ერთობლიობაა, რომლებიც შეიცავს საგადასახადო ნორმებს. საგადასახადო ნორმა წარმოადგენს ფორმალურად დადგენილ ქცევის წესს,

რომელიც არეგულირებს საგადასახადო სფეროში წარმოშობილ ამა თუ იმ ურთიერთობებს.

საგადასახადო კანონი შეიძლება განისაზღვროს, როგორც უმაღლესი იურიდიული ძალის მქონე ნორმატიული აქტი, რომელიც მიღებულია სპეციალური წესით სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ და აწესრიგებს განსაკუთრებით მნიშვნელოვან და პრინციპულ საზოგადოებრივ ურთიერთობებს საგადასახადო სფეროში.

გადასახადების შესახებ კანონების მიმართ გამოიყენება კანონის მიღების საერთო პროცედურები. საქართველოს კანონს იღებს საქართველოს პარლამენტი დამსწრეთა უმრავლესობით, მაგრამ არანაკლებ პარლამენტის სრული შემადგენლობის ერთი მესამედისა.

საგადასახადო სამართლის, ისევე, როგორც სამართლის სხვა დარგების, ძირითად ნორმატიულ აქტს წარმოადგენს საქართველოს კონსტიტუცია. საგადასახადო კანონმდებლობის სისტემაში წამყვანი ადგილი უკავია საქართველოს საგადასახადო კოდექსს. უნდა აღინიშნოს, რომ კოდექსი მთლიანად ეძღვნება საქართველოს საგადასახადო სისტემის ფორმირებისა და ფუნქციონირების ზოგად პრინციპებს, აწესრიგებს საქართველოს ეკონომიკურ საზღვარზე მგზავრის, საქონლის გადაადგილებას, საგადასახადო სისტემაში შემავალი გადასახადების აკრეფასა და გადახდასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს, გადასახადის გადამხდელებისა და საგადასახადო ორგანოების სამართლებრივ მდგომარეობას, საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევისათვის პასუხისმგებლობას, საგადასახადო ორგანოებისა და მათი თანამდებობის პირების არამართლზომიერ ქმედებათა გასაჩივრების წესსა და პირობებს.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის ნორმები თავიანთი შინაარსით არაერთგვაროვანია. საგადასახადო კოდექსი შედგება საერთო მოქმედების ნორმებისა და კონკრეტული გადასახადების შესახებ ნორმებისაგან. საერთო მოქმედების ნორმები არეგულირებს იმ საკითხებს, რომლებიც ეხება საგადასახადო ორგანოების სტატუსს ან საგადასახადო წარმოების განხორციელებას. ამავე დროს კონკრეტული გადასახადების შესახებ ნორმები არეგულირებს ცალკეული სახის გადასახადების გამოანგარიშებისა და გადახდის წესს.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი, შინაარსის მიხედვით, შედგება ***15 კარისა და 43 თავისაგან. ამასთან, თითოეულ მათგანს გააჩნია თავისი სათაური. მაგალითად, კარი V – „საშემოსავლო და მოგების გადასახადები“, თავი XI – „საშემოსავლო გადასახადი“.***

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი შედგება 310 მუხლისაგან, რომლებიც დანომრილია არაბული ციფრებით. უმეტესი მუხლები შედგება ნაწილებისაგან, რომლებიც ასევე დანომრილია არაბული ციფრებით. ცალკეული ნაწილები დაყოფილია ქვეპუნქტებად, რომლებიც ანბანურადაა დანომრილი. თითოეულ მუხლს გააჩნია თავისი სათაური, მაგალითად – „მუხლი 309 გარდამავალი დებულებანი“.

დღეისათვის საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია საქართველოს მთავრობისა და ფინანსთა სამინისტროს კანონქვემდებარე ნორმატიულ აქტებს. საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მე-2-ე მუხლის თანახმად, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მმართველობისსფეროში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – შემოსავლების სამსახურის უფროსი, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის აღსრულების მიზნით, გამოსცემს ბრძანებებს, შიდა ინსტრუქციებისა და მეთოდურ მითითებებს.

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ინსტრუქციებით არ შეიძლება დადგინდეს ან შეიცვალოს გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულებები. მათი დანიშნულებაა განსაზღვროს მმართველობის ორგანოების პრაქტიკული საქმიანობის საკითხები, რომლებიც დაკავშირებულია გადასახადების სწორ და თავისდროულ აკრეფასთან. ინსტრუქციები, როგორც წესი, ადგენს საგადასახადო ანგარიშგებისა და დეკლარაციების ფორმებს, განიხილავს გადასახადების აკრეფის კერძო საკითხებს, იძლევა გადასახადის გამოანგარიშების მაგალითებს და ა.შ.

ამრიგად, საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობა შედგება საგადასახადო კოდექსისა და მის შესაბამისად მიღებული კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებისაგან.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი გადასახადების შესახებ კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების საგადასახადო კოდექსთან შეუსაბამობის აღკვეთის მიზნით ადგენს, რომ კანონქვემდებარე ნორმატიული

აქტების კოდექსის დებულებებთან წინააღმდეგობის არსებობის შემთხვევაში გამოიყენება საგადასახადო კოდექსის დებულებები.

საგადასახადო კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტი ჩაითვლება კოდექსთან წინააღმდეგობაში, თუ ასეთი აქტი გამოცემულია იმ ორგანოს მიერ, რომელსაც საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად არ გააჩნია ამგვარი სახის აქტის გამოცემის უფლება, ან გამოცემულია ასეთი აქტების გამოცემის დადგენილი წესის დარღვევით.

განზოგადოებული სახით კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტის შეუსაბამობის ნიშნები საგადასახადო კოდექსთან მითითებულია სქემაზე *(იხ. სქემა 3.2)*

სქემა 3.2

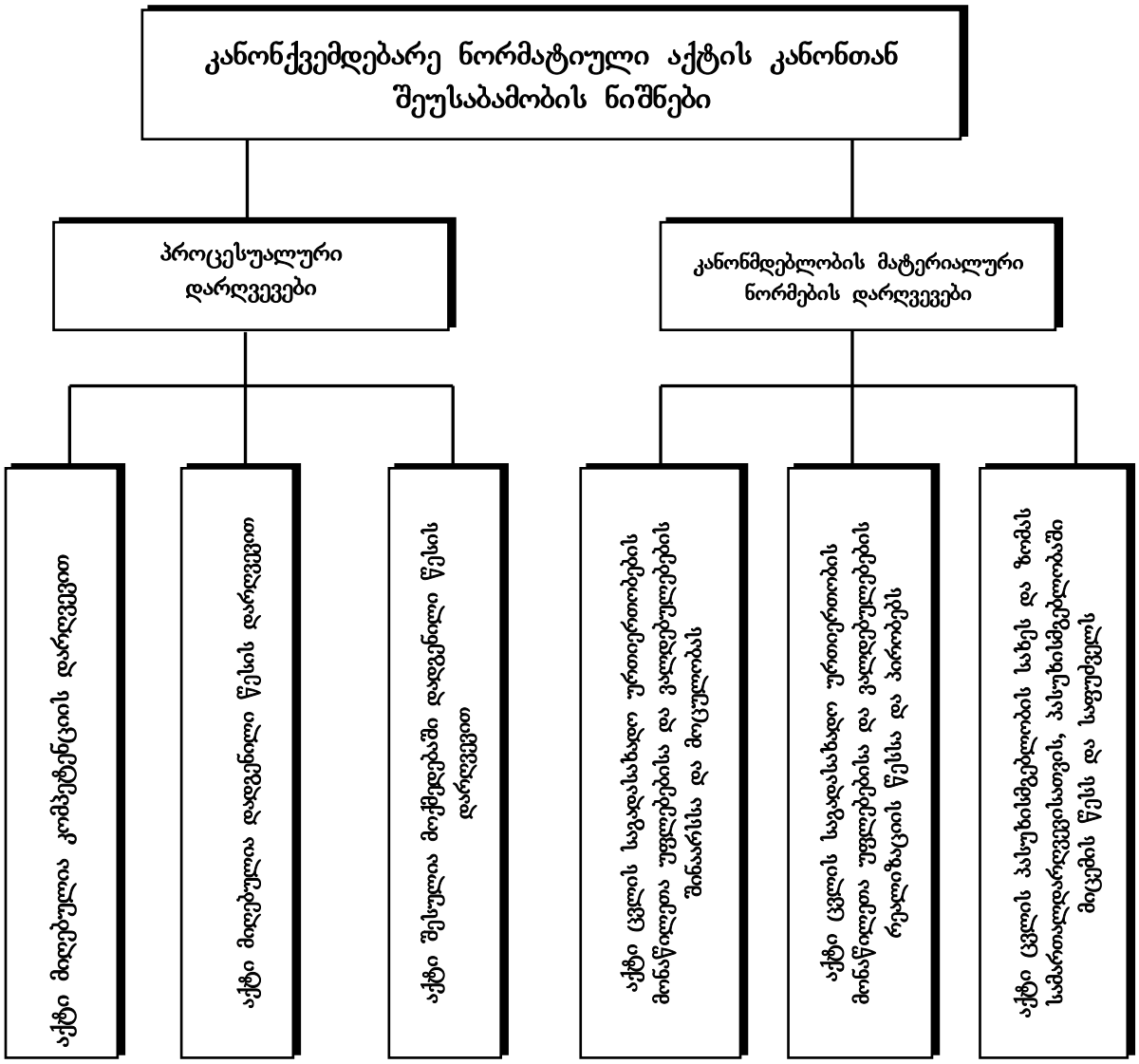

3.3. საგადასახადო კანონმდებლობის მოქმედება დროში, სივრცეში და პირთა წრის მიმართ

საგადასახადო კანონების მოქმედების საზღვრების შესახებ საკითხის განხილვას გააჩნია დიდი მნიშვნელობა საგადასახადო ნორმების პრაქტიკაში გამოყენებისას. საგადასახადო კანონმდებლობის მოქმედების საზღვრები განისაზღვრება სამი ძირითადი განზომილებით: დროში, სივრცეში (ტერიტორიით) და პირთა წრის მიმართ.

საგადასახადო აქტების მოქმედება დროში შეზღუდულია ნორმატიული აქტის ძალაში შესვლით და მისი მოქმედების შეწყვეტით. საქართველოს ნორმატიული აქტების გამოქვეყნებისა და ძალაში შესვლის წესი დადგენილია ***„ნორმატიული აქტების შესახებ" საქართველოს 2009 წლის 10 ოქტომბრის კანონით.***

საგადასახადო ნორმატიული აქტის ან მისი ნაწილის შეწყვეტა შესაძლებელია სამი საშუალებით:

- თუ გავიდა ვადა, რომლითაც იგი იქნა მიღებულია;
- თუ მიღებულია (გამოცემულია) შესაბამისი ნორმატიული აქტი, რომელიც მას ძალადაკარგულად აცხადებს;
- თუ უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოს (თანამდებობის პირის) მიერ მიღებულია (გამოცემულია) ისეთი გადაწყვეტილება, რომელიც საქართველოს კონსტიტუციისა და სხვა საკანონმდებლო აქტის მიხედვით იწვევს მისი იურიდიული ძალის დაკარგვას.

საგადასახადო ნორმატიული აქტის მოქმედების შეწყვეტის არატიპურ საშუალებას წარმოადგენს მოცემული აქტის ცნობა არაკონსტიტუციურად.

საგადასახადო ნორმატიული აქტების მოქმედებაზე საუბრისას, აუცილებელია აღინიშნოს კიდევ ერთი ასპექტი. საერთო წესის შესაბამისად, ნორმატიულ აქტს უკუქცევის ძალა არ გააჩნია, თუ შესაბამისი ნორმატიული აქტით სხვა რამ არ არის დადგენილი. ***(იხ. სქემა 3.3).***

სქემა 3.3

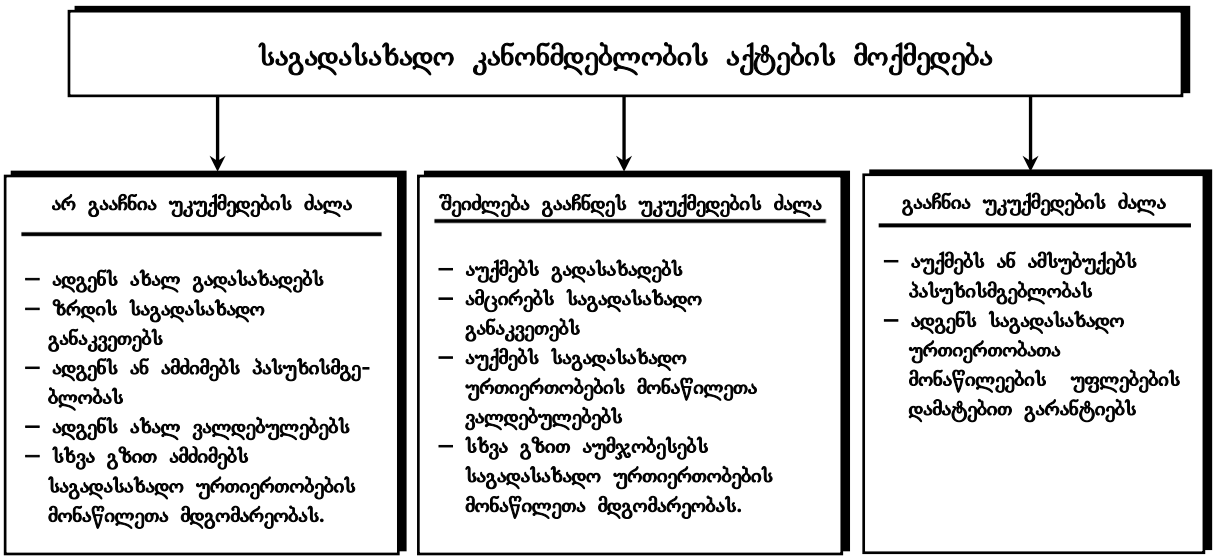

აღნიშნული მოთხოვნის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ ***გადასახადების გადახდის პირობები (ოდენობა, ვადები, წესი და სხვა) სამეწარმეო საქმიანობის სუბიექტისათვის ცნობილი უნდა იყოს წინასწარ, ე.ი. იქამდე, სანამ მას თავისი მოქმედებებით წარმოექმნება გადასახადის გადახდის ვალდებულება.***

საგადასახადო აქტების მოქმედება სივრცეში ნიშნავს საგადასახადო კანონის შეზღუდვას განსაზღვრული ტერიტორიით. საქართველოს ხელისუფლების ორგანოების ნორმატიული აქტები მოქმედებს საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე.

საგადასახადო ნორმატიული აქტების მოქმედება პირთა წრის მიმართ ნიშნავს განისაზღვროს, თუ ვისი მისამართითაა გამოხატული ნორმებში გადმოცემული მოთხოვნები.

გადასახადის გადამხდელები წარმოადგენენ საგადასახადო ურთიერთობების სუბიექტებს, რომლებსაც საკუთარი საშუალებების ხარჯზე კანონის ძალით აკისრიათ გადასახადების გადახდის ვალდებულება.

არ არსებობს უნივერსალური გადასახადის გადამხდელი. თითოეულ გადასახადთან მიმართებაში დგინდება კონკრეტულ პირთა წრე, რომლებიც ვალდებულნი არიან გადაიხადონ გადასახადები.

გადასახადის გადამხდელთა კლასიფიკაცია შესაძლებელია განვახორციელოთ სხვადასხვა საფუძვლით. უპირველეს ყოვლისა, გადასახადის გადამხდელები შეიძლება დავყოთ ***ფიზიკურ*** და ***იურიდიულ პირებად.***

ფიზიკური პირები შეიძლება დავყოთ მეწარმეებად და დაქირავებით მომუშავე ფიზიკურ პირებად (დაქირავებულებად). ფიზიკური პირი ითვლება ***მეწარმედ,*** თუ ის არის ინდივიდუალური მეწარმე „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის შესაბამისად და თუ ის დამოუკიდებლად და თავისი რისკით ეწევა სამეწარმეო საქმიანობას იურიდიული პირის წარმოქმნის გარეშე. მეწარმედ ითვლება ის ფიზიკური პირიც, რომელიც ახორციელებს „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის პირველი მუხლის მე-2 პუნქტით განსაზღვრულ საქმიანობას.

საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის ***დაქირავებულად*** ითვლება ის ფიზიკური პირი, რომელიც:

- ასრულებს ვალდებულებებს იმ ურთიერთობათა ფარგლებში, რომელთა რეგულირებაც ხდება შრომის კანონთა კოდექსით ან „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონით;
- ასრულებს ვალდებულებას, რომელიც დაკავშირებულია შეიარაღებულ ძალებში, სამართალდამცავ ან მასთან გათანაბრებულ ორგანოებში სამსახურთან;
- ასრულებს საწარმოს ან ორგანიზაციის დირექტორის მოვალეობას.

იურიდიული პირები წარმოადგენენ გადასახადის დამოუკიდებელ გადამხდელებს. უცხოური იურიდიული პირები, როგორც გადასახადის გადამხდელები, ძირითადად, გვევლინებიან ***მუდმივი დაწესებულებების სახით.***

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, საქართველოს საწარმოდ (რეზიდენტად) ითვლება საწარმო, რომლის საქმიანობის ადგილი საქართველოა, ან რომლის მართვის ადგილი საქართველოშია.

ამასთან, ***საწარმოს საქმიანობის ადგილად*** ითვლება საწარმოს სახელმწიფო რეგისტრაციის, ხოლო თუ ასეთი არ არსებობს, – ადგილი, რომელიც მითითებულია საწარმოს სადამფუძნებლო დოკუმენტებში (წესდებაში, ხელშეკრულებაში, დებულებაში).

საწარმოს მართვის ადგილად კი ითვლება ფაქტობრივი მართვის ადგილი, ანუ ადგილი, სადაც საწარმოს ხელმძღვანელობა ასრულებს მმართველობის ფუნქციას.

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, ***უცხოურ საწარმოდ (არარეზიდენტად)*** ითვლება საწარმო, რომელიც არ არის საქართველოს საწარმო.

გადასახადის გადამხდელები შეიძლება დავყოთ საწარმოებად და ორგანიზაციებად.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის ***საწარმოებად*** ითვლება ის წარმონაქმნები, რომლებიც ახორციელებენ ეკონომიკურ საქმიანობას ან შექმნილი არიან ასეთი საქმიანობის განსახორციელებლად, კერძოდ:

- საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი იურიდიული პირები;
- უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი კორპორაციები, კომპანიები, ფირმები და სხვა მსგავსი წარმონაქმნები, მიუხედავად იმისა, აქვთ თუ არა იურიდიული პირის სტატუსი, აგრეთვე უცხოური საწარმოს მუდმივი დაწესებულება;
- გაერთიანებები, ამხანაგობები და სხვა მსგავსი წარმონაქმნები.

ორგანიზაციებად ითვლება შემდეგი წარმონაქმნები: არასამეწარმეო იურიდიული პირები, აგრეთვე რელიგიური ორგანიზაციები, დაწესებულებები. საერთაშორისო (სახელმწიფოთაშორისი, სამთავრობათაშორისო, დიპლომატიური) ორგანიზაციები.

ორგანიზაციები თავის მხრივ შეიძლება დავყოთ საბიუჯეტო ორგანიზაციებად, საქველმოქმედო ორგანიზაციებად და რელიგიურ ორგანიზაციებად.

საბიუჯეტო ორგანიზაცია არის საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის მე-6-ე მუხლის „ს" პუნქტით განსაზღვრული ორგანიზაცია.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის ***საქველმოქმედო ორგანიზაციად*** ითვლება ორგანიზაცია, რომელსაც კოდექსის შესაბამისად მინიჭებული აქვს საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსი.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის ***რელიგიურ ორგანიზაციად*** ითვლება ორგანიზაცია, რომელიც შექმნილია რელიგიური საქმიანობის განხორციელების მიზნით და რეგისტრირებულია ასეთად კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

საგადასახადო აქტების მოქმედება ***პირთა წრის მიმართ*** განპირობებულია, უპირველეს ყოვლისა, ***ტერიტორიულობის პრინციპით,*** რომლის შესაბამისადაც ყველა პირი (საქართველოს მოქალაქე, უცხოელი მოქალაქე, მოქალაქეობის არმქონე პირი, საქართველოს საწარმოები და უცხოური საწარმო), რომელსაც გააჩნია გადასახადით დაბეგვრის ობიექტი საქართველოს ტერიტორიაზე, ექცევა საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის მოქმედების სფეროში.

საგადასახადო კანონმდებლობის მოქმედება ვრცელდება საქართველოს პორტებში მიწერილ გემებზე, აგრეთვე საქართველოს საელჩოებსა და საკონსულოებზე სხვა ქვეყნებში (ექსტერიტორიულობის პრინციპი).

საერთაშორისო გაერთიანებები და უცხოური იურიდიული პირები, რომლებიც ახორციელებენ ეკონომიკურ საქმიანობას საქართველოს ტერიტორიაზე, წარმოადგენენ გადასახადების გადამხდელებს საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

გადამხდელებად ითვლება ასევე გემები, რომლებიც იმყოფებიან საქართველოს ტერიტორიულ წყლებში.

აღნიშნული საკითხის განხილვისას მხედველობაში უნდა მივიღოთ აგრეთვე ***რეზიდენტობის პრინციპი.*** პირებს, რომლებიც წარმოადგენს საქართველოს რეზიდენტებს, გადასახადის გადახდის ვალდებულება ეკისრებათ იმ შემთხვევაშიც, თუ დაბეგვრის ობიექტი მათ წარმოეშვათ საქართველოს ტერიტორიის ფარგლებს გარეთ.

საქართველოს კანონმდებლობა ადგენს რეზიდენტობის შემდეგ კრიტერიუმებს. საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 34-ე მუხლის თანახმად, საქართველოს რეზიდენტად, მთელი მიმდინარე საგადასახადო წლის განმავლობაში, ითვლება ფიზიკური პირი, რომელიც ფაქტობრივად იმყოფება საქართველოს ტერიტორიაზე 183 დღე ან მეტ ხანს ნებისმიერი უწყვეტი 12 კალენდარული თვის პერიოდში, რომელიც მთავრდება ამ საგადასახადო წელს, ან ფიზიკური პირი, რომელიც ამ საგადასახადო წლის განმავლობაში იმყოფებოდა უცხო ქვეყანაში საქართველოს სახელმწიფო სამსახურში.

საქართველოს რეზიდენტებად ითვლებიან საქართველოს საწარმოები, საქართველოს ორგანიზაციები, აგრეთვე ინდივიდუალური მეწარმეები, რომელთა მართვის ან საქმიანობის ადგილი საქართველოშია. ამასთან, საწარმოს მართვის ადგილად ითვლება საწარმოს ფაქტობრივი მართვის ადგილი, ანუ ადგილი, სადაც საწარმოს ხელმძღვანელობა ასრულებს მმართველობის ფუნქციას. საწარმოს საქმიანობის ადგილად კი ითვლება საწარმოს სახელმწიფო რეგისტრაციის ადგილი და თუ ასეთი არ არსებობს – ადგილი, რომელიც მითითებულია საწარმოს სადამფუძნებლო დოკუმენტებში (წესდებაში, ხელშეკრულებაში, დებულებაში).

მეწარმე ფიზიკური პირის საქმიანობის ადგილად ითვლება ეკონომიკური საქმიანობის ადგილი.

3.4. საერთაშორისო შეთანხმებები საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის სისტემაში

ურთიერთობები გადასახადებით დაბეგვრის სფეროში განისაზღვრება არა მხოლოდ ეროვნული საგადასახადო კანონმდებლობის ნორმებით, არამედ, მთელ რიგ შემთხვევებში, საერთაშორისო სამართლის ნორმებითაც. კანონმდებლობის სისტემის ამ შემადგენელი ნაწილის ძირითად ფორმას წარმოადგენს ***საერთაშორისო ხელშეკრულებები და შეთანხმებები.***

ეროვნული და საერთაშორისო საგადასახადო კანონმდებლობის გამოყენებას გააჩნია თავისი განსაკუთრებულობა. საქართველოს კონსტიტუციის მე-6 მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებას ან შეთანხმებას, თუ იგი არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციას, აქვს უპირატესი იურიდიული ძალა შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ. აღნიშნული დებულება ასახულია საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მე-2 მუხლის მე-7 ნაწილშიც, რომლის თანახმადაც, თუ საქართველოს პარლამენტის მიერ რატიფიცირებული და ძალაში შესული საერთაშორისო ხელშეკრულებით დადგენილია საქართველოს საგადასახადო

კანონმდებლობისაგან განსხვავებული ნორმები, მაშინ გამოიყენება ამ საერთაშორისო ხელშეკრულების ნორმები.

საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებაში იგულისხმება საქართველოს მიერ უცხოეთის სახელმწიფოსთან (სახელმწიფოებთან) ან საერთაშორისო ორგანიზაციასთან (ორგანიზაციებთან) წერილობითი ფორმით დადებული შეთანხმება, რომელიც რეგულირდება საერთაშორისო სამართლის ნორმებით, განურჩევლად იმისა, წარმოდგენილია იგი ერთი თუ რამდენიმე ერთმანეთთან დაკავშირებული დოკუმენტით და მიუხედავად მისი კონკრეტული სახელწოდებისა. ეს შეიძლება იყოს როგორც სახელმწიფოთაშორისი, ასევე მთავრობათაშორისი ხელშეკრულებები და უწყებათაშორისი ხასიათის ხელშეკრულებები (ხელშეკრულება, შეთანხმება, კონვენცია, ოქმი და ა.შ.).

ეროვნული საგადასახადო სამართალი საგარეო ეკონომიკურ საქმიანობასთან მიმართებაში წარმოადგენს ნორმების სისტემას, რომელიც არეგულირებს ურთიერთობებს ეროვნულ საგადასახადო ხელისუფლებასა და სხვა ქვეყნების საგადასახადო ხელისუფლებას შორის ურთიერთთანამშრომლობის სფეროში.

საგადასახადო ურთიერთობების სფეროში საერთაშორისო ხელშეკრულებების გამოყენებისას აუცილებელია მხედველობაში იქნეს მიღებული, რომ საერთაშორისო ხელშეკრულებების ნორმებს გააჩნია სავალდებულო ძალა მხოლოდ იმ ქვეყნებისათვის, რომლებმაც დადგენილი წესით გამოხატეს თანხმობა ამ საერთაშორისო ხელშეკრულების ნორმებით დადგენილ ვალდებულებებზე. თანხმობა შეიძლება გამოიხატოს ხელშეკრულების ხელმოწერით, დოკუმენტების (ნოტების) გაცვლით, ხელშეკრულების რატიფიკაციით, ხელშეკრულების დამტკიცებით, ხელშეკრულებასთან შეერთებით და ა.შ. გზით, რაზედაც შეთანხმდებიან ხელშემკვრელი მხარეები.

თანხმობის განსაკუთრებულ ფორმას წარმოადგენს საერთაშორისო ხელშეკრულების რატიფიკაცია. „საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულების შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებები ექვემდებარება რატიფიკაციას საქართველოს პარლამენტის მიერ. ამასთან, მხოლოდ საქართველოს პრეზიდენტს აქვს უფლება პარლამენტში წარადგინოს საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულება და შეთანხმება მისი რატიფიკაციის მიზნით. საქართველოს პარლამენტი რატიფიცირებისათვის წარდგენილ საერთაშორისო ხელშეკრულებასა და შეთანხმებას განიხილავს სრული შემადგენლობის უმრავლესობით და დადგენილების სახით იღებს შესაბამის გადაწყვეტილებას.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი

მუხლი #2 - საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობა

30/12/2013 / მიმდინარე 01/01/2011 / პირველადი

7. გადასახადით დაბეგვრასთან დაკავშირებულ საკითხზე საქართველოს პარლამენტის მიერ რატიფიცირებულ და ძალაში შესულ საერთაშორისო ხელშეკრულებას აქვს უპირატესი იურიდიული ძალა ამ კოდექსის მიმართ.

მუხლი #20 - გადასახადის გადამხდელი, საგადასახადო აგენტი

1. გადასახადის გადამხდელი არის პირი, რომელსაც აქვს ამ კოდექსით დადგენილი გადასახადის გადახდის ვალდებულება.

2. საგადასახადო აგენტი არის პირი, რომელმაც ამ კოდექსით დადგენილ შემთხვევაში და დადგენილი წესით უნდა შეასრულოს გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულება.

3. ამ კოდექსის მიზნებისათვის საგადასახადო აგენტი გათანაბრებულია გადასახადის გადამხდელთან.

მუხლი #21 - საწარმო

1. საწარმოდ ითვლება შემდეგი წარმონაქმნები, რომლებიც ახორციელებენ ეკონომიკურ საქმიანობას ან შექმნილი არიან ეკონომიკური საქმიანობის განსახორციელებლად:

ა) საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი იურიდიული პირები;

ბ) უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი კორპორაციები, კომპანიები, ფირმები და სხვა მსგავსი წარმონაქმნები, მიუხედავად იმისა, აქვთ თუ არა იურიდიული პირის სტატუსი, აგრეთვე უცხოური საწარმოს მუდმივი დაწესებულება;

გ) გაერთიანებები, ამხანაგობები და სხვა მსგავსი წარმონაქმნები, რომლებიც არ არის გათვალისწინებული ამ ნაწილის "ა" და "ბ" ქვეპუნქტებით.

2. საწარმოს არ მიეკუთვნება ინდივიდუალური მეწარმე.

მუხლი #22 - საქართველოს საწარმო, უცხოური საწარმო

1. საქართველოს საწარმოდ ითვლება საწარმო, რომლის საქმიანობის ან/და მართვის ადგილი საქართველოშია.

2. უცხოურ საწარმოდ ითვლება საწარმო, რომელიც ამ მუხლის მიხედვით არ არის საქართველოს საწარმო.

მუხლი # 26 - სპეციალური სავაჭრო ზონა

1. სპეციალური სავაჭრო ზონის (შემდგომ - სსზ) სტატუსი საკუთარი ინიციატივით შეიძლება მიენიჭოს იურიდიულ პირს, რომელიც საქართველოში ბაზრობის (ვაჭრობის) ორგანიზებას ეწევა.

2. ვაჭრობის ორგანიზება არის პირის ან/და პირთა ჯგუფის საკუთრებაში/მფლობელობაში არსებული ბაზრის ან/და შენობა-ნაგებობის ტერიტორიაზე განლაგებული სავაჭრო ობიექტის ან/და სავაჭრო ადგილის გაქირავება.

3. ნაწილი ა მ ო ღ ე ბ უ ლ ი ა.

4. პირი სსზ-ის სტატუსის მიღების შემთხვევაში სსზ-ის სტატუსის მიღების მომდევნო წლის 1 იანვრიდან ვალდებულია:

ა) უზრუნველყოს სსზ-ის ტერიტორიაზე ეკონომიკური საქმიანობისთვის განკუთვნილი საქონლის მოძრაობის აღრიცხვა;

ბ) ამ კოდექსის 133' მუხლის შესაბამისად გადაიხადოს სავაჭრო ობიექტის ან/და სავაჭრო ადგილის დამქირავებელი გადასახადის გადამხდელის კუთვნილი საშემოსავლო გადასახადი/მოგების გადასახადი სსზ-ის ტერიტორიაზე საქმიანობის ნაწილში;

მუხლი # 133' - სსზ-ის ტერიტორიაზე სავაჭრო ობიექტის ან/და სავაჭრო ადგილის დამქირავებელი პირის შემოსავლის დაბეგვრა

1. სსზ-ის ტერიტორიაზე სავაჭრო ობიექტის ან/და სავაჭრო ადგილის დამქირავებელი პირის მიერ (გარდა ამ კოდექსის 26-ე მუხლის მე-6 ნაწილით გათვალისწინებული შემთხვევისა) საქონლის რეალიზაციიდან მიღებული/მისაღები კომპენსაცია (დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელის შემთხვევაში - დამატებული ღირებულების გადასახადის გარეშე) სსზ-ის სტატუსის მქონე პირის მიერ იბეგრება 3-პროცენტიანი განაკვეთით.

2. ნაწილი ა მ ო ღ ე ბ უ ლ ი ა.

3. პირის მიერ სსზ-ის ტერიტორიაზე მიღებული შემოსავალი, რომელიც დაიბეგრა ამ მუხლის შესაბამისად, არ ჩაირთვება ამ პირის ერთობლივ შემოსავალში და შემდგომ დაბეგვრას არ ექვემდებარება.

4. სსზ-ის სტატუსის მქონე პირის მიერ ამ მუხლით გათვალისწინებული გადასახადის გადახდის წესი განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით.

გ) სსზ-ში განახორციელოს თითოეული საქონლის დამცავი საშუალებით ნიშანდება და სსზ-ში რეალიზებულ საქონელზე მომხმარებელთან ანგარიშსწორება უზრუნველყოს ცენტრალიზებულად მართული სალარო პუნქტების მეშვეობით.

5. ნაწილი ა მ ო ღ ე ბ უ ლ ი ა.

6. სსზ-ში სავაჭრო ობიექტის დამქირავებელ იურიდიულ პირს, რომელიც საქონლის რეალიზაციას ახორციელებს სტაციონარული სავაჭრო ობიექტის მეშვეობით, უფლება აქვს, დამოუკიდებლად შეასრულოს საგადასახადო ანგარიშგება და საგადასახადო ვალდებულება.

7. სსზ-ის ფუნქციონირების წესი განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით.

8. ნაწილი ა მ ო ღ ე ბ უ ლ ი ა.

მუხლი # 26' - ტურისტული საწარმო

1. ტურისტული საწარმო არის იურიდიული პირი, რომელიც აშენებს სასტუმროს, ახორციელებს სასტუმროს აქტივების/მათი ნაწილის მიწოდებას (გამოსყიდვის უფლებით ან უამისოდ) და ამ ქონების შემძენთან გაფორმებული სასყიდლიანი ხელშეკრულების (მათ შორის, იჯარის, სარგებლობის უფლების, მართვის უფლების, საკუთრების მინდობის, საშუამავლო ან/და სხვა მსგავსი სახელშეკრულებო პირობით) საფუძველზე უზრუნველყოფს სასტუმროს აქტივების/მათი ნაწილის სასტუმრო ნომრებად/აპარტამენტებად გამოყენებას.

2. სასტუმროს მშენებლობის დასრულების შემდეგ ტურისტული საწარმო ვალდებულია:

ა) დადგენილი ოდენობის ფართობი გამიზნული ჰქონდეს სასტუმრო ნომრებად/აპარტამენტებად გამოსაყენებლად;

ბ) უზრუნველყოს, რომ შენობის (სასტუმროს) ექსპლუატაციაში მიღებიდან არაუმეტეს 10 კალენდარული წლის განმავლობაში კონკრეტული ობიექტიდან (სასტუმროდან) ტურისტული საწარმოს მიერ ან/და შესაბამისი ხელშეკრულების საფუძველზე ობიექტის/მისი ნაწილის სასტუმროდ ფუნქციონირებისთვის/ოპერირებისთვის მოწვეული პირის/პირების მიერ დეკლარირებული (მათ შორის, საგადასახადო ორგანოს მიერ აღნიშნული ობიექტის მიხედვით შესაბამის პერიოდში დამატებით დარიცხული) დღგ-ით დასაბეგრი ბრუნვა ჯამურად (გარდა დღგ-ისგან გათავისუფლებული ოპერაციებისა) არ იყოს სასტუმროს აქტივების/მათი ნაწილის მიწოდების შედეგად ამ კოდექსის 172-ე მუხლის მე-4 ნაწილის "ქ" ქვეპუნქტით განსაზღვრული დღგ-ისგან ჩათვლის უფლებით გათავისუფლებული ბრუნვის 1.18-ზე გაყოფის შედეგად მიღებულ თანხაზე ნაკლები.

3. პირს ტურისტული საწარმოს სტატუსს კონკრეტული ობიექტის (სასტუმროს)

მიხედვით ანიჭებს შემოსავლების სამსახური, რომელიც უფლებამოსილია ტურისტულ საწარმოს მოსთხოვოს უზრუნველყოფის საშუალებების წარდგენა, რომელთა ღირებულება არ უნდა აღემატებოდეს ამ კოდექსის 172-ე მუხლის მე-4 ნაწილის "ქ" ქვეპუნქტით განსაზღვრული დღგ-ისგან ჩათვლის უფლებით გათავისუფლებული ბრუნვის 1.18-ზე გაყოფის შედეგად მიღებული თანხის 18 პროცენტს.

მუხლი # 172 - დღგ-ისგან ჩათვლის უფლებით გათავისუფლება

4. დღგ-ისგან ჩათვლის უფლებით, ასევე გათავისუფლებულია:

ქ) ტურისტული საწარმოს მიერ სასტუმროს აქტივების ან ამ აქტივების ნაწილის სხვა პირის¬თვის მიწოდება ამ ქონების უკან მიღების მიზნით. თუ ტურისტული საწარმო სასტუმროს აქტივების ან ამ აქტივების ნაწილის სხვა პირისთვის მიწოდებიდან 2 წლის განმავლობაში სასყიდლიანი ხელშეკრულებით უკან მიიღებს იმავე აქტივებს, ოპერაცია ასევე თავისუფლდება დღგ-ისგან ჩათვლის უფლებით და ეს არის დასაბეგრი ოპერაციის თანხის კორექტირების საფუძველი. ამ შემთხვევაში ტურისტულ საწარმოს უფლება აქვს, განახორციელოს დასაბეგრი ოპერაციის კორექტირება ამ კოდექსის 179-ე მუხლით დადგენილი წესით;

4. ტურისტული საწარმოს სტატუსის პირისათვის მინიჭების, ტურისტული საწარმოს ფუნქციონირებისა და გაუქმების წესს, აგრეთვე შენობის მთლიანი ფართობიდან სასტუმრო ნომრებად/აპარტამენტებად გამოსაყენებელი მინიმალური ფართობის ოდენობას მუნიციპალიტეტების მიხედვით ადგენს საქართველოს მთავრობა.

მუხლი # 26'2 - ბაზრობის ორგანიზება

1. პირი, რომელიც საქართველოში ბაზრობის (ვაჭრობის) ორგანიზებას (გარდა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციით ბაზრობის ორგანიზებისა) ეწევა, ვალდებულია საგადასახადო ორგანოს მიმართოს ბაზრობის ორგანიზატორის სტატუსის მინიჭების მოთხოვნით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც აღნიშნულ პირს მინიჭებული აქვს ამ კოდექსის 26-ე მუხლით გათვალისწინებული სსზ-ის სტატუსი.

2. ბაზრობის (ვაჭრობის) ორგანიზება არის პირის ან/და პირთა ჯგუფის საკუთრებაში/მფლობელობაში არსებული ბაზრობის ტერიტორიაზე განლაგებული სავაჭრო ობიექტის ან/და სავაჭრო ადგილის იჯარით გაცემა.

3. ბაზრობა არის მიწის ნაკვეთი, რომელზედაც განლაგებულია სტაციონარული სავაჭრო ობიექტები და არასტაციონარული სავაჭრო ადგილები ან მხოლოდ არასტაციონარული სავაჭრო ადგილები (არანაკლებ 10 არასტაციონარული სავაჭრო ადგილისა), რომლებიც საქონლის სარეალიზაციოდაა განკუთვნილი.

4. არასტაციონარული სავაჭრო ადგილი (დროებითი შენობა-ნაგებობა) არის ანაკრები ელემენტებისგან შედგენილი ასაწყობ-დასაშლელი ან/და მობილური სამშენებლო სისტემა, რომელიც მიწასთან დაკავშირებულია საკუთარი წონით ან/და მშრალი არამონოლითური ჩამაგრებით და რომელსაც არ აქვს მიწისქვეშა სათავსები, აგრეთვე ამ მიზნით გამოყენებული ავტოსატრანსპორტო საშუალება.

5. ბაზრობის ორგანიზატორის სტატუსის მქონე პირი ვალდებულია:

ა) საგადასახადო ორგანოს საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი წესით წარუდგინოს ინფორმაცია ბაზრობის ტერიტორიაზე ეკონომიკური საქმიანობის განმახორციელებელი პირების შესახებ;

ბ) სავაჭრო ობიექტი ან/და სავაჭრო ადგილი იჯარით გასცეს მხოლოდ იმ პირზე, რომელიც მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრშია რეგისტრირებული;

გ) ბაზრობის ტერიტორიაზე განლაგებული არასტაციონარული სავაჭრო ადგილი უზრუნველყოს საკონტროლო-სალარო აპარატით. **(მე-5 ნაწილის მოქმედება შეჩერდეს 2022 წლის 1 იანვრამდე N5626-რს კანონის საფუძველზე)**

6. ბაზრობის ორგანიზატორის სტატუსის მქონე პირის მიერ წარდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე საგადასახადო ორგანო ბაზრობის ტერიტორიაზე განლაგებული სავაჭრო ობიექტის ან/და სავაჭრო ადგილის მოიჯარე ფიზიკურ პირს ანიჭებს ბაზრობის ტერიტორიაზე ვაჭრობის განმახორციელებელი პირის სტატუსს. **(ეს ნაწილი ამოქმედდეს 2022 წლის 1 იანვრიდან)**

7. ბაზრობის ტერიტორიაზე ვაჭრობის განმახორციელებელი პირის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირების რეესტრს აწარმოებს საგადასახადო ორგანო. **(ეს ნაწილი ამოქმედდეს 2022 წლის 1 იანვრიდან)**

8. ბაზრობის ტერიტორიაზე ვაჭრობის განმახორციელებელი ფიზიკური პირის მიერ ბაზრობის ტერიტორიაზე საქონლის რეალიზაციით მიღებული შემოსავალი იბეგრება 3%-ით, გამოქვითვების გარეშე. ამ შემთხვევაში გადასახადის დეკლარირება და გადახდა ხორციელდება არაუგვიანეს საანგარიშო თვის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა, საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი წესით. **(ეს ნაწილი ამოქმედდეს 2022 წლის 1 იანვრიდან)**

9. ბაზრობის ტერიტორიაზე ვაჭრობის განმახორციელებელი ფიზიკური პირის მიერ ბაზრობის ტერიტორიაზე საქონლის რეალიზაციით მიღებული შემოსავალი ამ პირის ერთობლივ შემოსავალში არ ჩაირთვება და შემდგომ დაბეგვრას არ ექვემდებარება. **(ეს ნაწილი ამოქმედდეს 2022 წლის 1 იანვრიდან)**

10. ბაზრობის ტერიტორიაზე ვაჭრობის განმახორციელებელი ფიზიკური პირი:

ა) ვალდებულია საქონლის მიწოდებისას გამოიყენოს საკონტროლო-სალარო აპარატი;

ბ) უფლებამოსილია უარი თქვას ამ მუხლის მე-8 ნაწილით გათვალისწინებული შემოსავლის დაბეგვრის რეჟიმის გამოყენებაზე, რის შესახებაც მან განცხადებით უნდა მიმართოს საგადასახადო ორგანოს არაუგვიანეს საანგარიშო წლის წინა წლის 31 დეკემბრისა. ამ შემთხვევაში აღნიშნული პირის შემოსავალი დაიბეგრება ამ კოდექსის 79-ე-81-ე და 82-ე მუხლების შესაბამისად. **(ეს ნაწილი ამოქმედდეს 2022 წლის 1 იანვრიდან)**

11. საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, პირს, რომელიც საქართველოში ბაზრობის ორგანიზებას ეწევა, საკუთარი ინიციატივით მიანიჭოს ბაზრობის ორგანიზატორის სტატუსი.

12. ბაზრობის ფუნქციონირებისა და ბაზრობის ტერიტორიაზე ვაჭრობის განმახორციელებელი ფიზიკური პირის ამ კოდექსით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულების წესები განისაზღვრება საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.

მუხლი # 26'3 - ფარმაცევტული საწარმო

1. ფარმაცევტული საწარმო არის იურიდიული პირი, რომელიც საქართველოში აწარმოებს ფარმაცევტულ პროდუქციას და ახორციელებს მის მიწოდებას.

2. პირს ფარმაცევტული საწარმოს სტატუსს ანიჭებს საქართველოს მთავრობა.

3. პირისათვის ფარმაცევტული საწარმოს სტატუსის მინიჭების, მისი ფუნქციონირებისა და გაუქმების წესი განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით.

მუხლი # 27 - საწარმოს საქმიანობის ადგილი

1. საწარმოს საქმიანობის ადგილად ითვლება საწარმოს სახელმწიფო რეგისტრაციის ადგილი, ხოლო ასეთის არარსებობის შემთხვევაში - იურიდიული მისამართი,

რომელიც მითითებულია საწარმოს სადამფუძნებლო დოკუმენტებში (წესდებაში, ხელშეკრულებაში, დებულებაში).

2. თუ საწარმო საქმიანობას ახორციელებს სახელმწიფო რეგისტრაციის გარეშე და მის სადამფუძნებლო დოკუმენტებში არ არის მითითებული საწარმოს საქმიანობის ადგილი, საწარმოს საქმიანობის ადგილად ითვლება მისი ძირითადი საქმიანობის განხორციელების ადგილი. საწარმოს ძირითადი საქმიანობის განხორციელების ადგილს განსაზღვრავს საგადასახადო ორგანო საწარმოს მიერ წარდგენილი მონაცემების საფუძველზე, ხოლო ასეთი მონაცემების წარუდგენლობის ან საეჭვო მონაცემების წარდგენის შემთხვევაში - არსებული ინფორმაციის საფუძველზე.

3. სათანადო ინფორმაციის არარსებობისა და საწარმოს ძირითადი საქმიანობის ადგილის განსაზღვრის შეუძლებლობის შემთხვევაში საწარმოს საქმიანობის ადგილად ითვლება საწარმოს მართვის ადგილი.

4. ამ კოდექსის 21-ე მუხლის პირველი ნაწილის "გ" ქვეპუნქტით გათვალისწინებული საწარმოს საქმიანობის ადგილად ითვლება ხელშეკრულების მონაწილე იმ პირის საქმიანობის ადგილი, რომელსაც ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულებით აკისრია საქმეების მართვა. თუ ხელშეკრულების ერთ-ერთი მონაწილე არის საქართველოს საწარმო ან რეზიდენტი ფიზიკური პირი, ერთობლივი საქმიანობის შედეგების აღრიცხვა გადასახადებით დაბეგვრის მიზნით მან უნდა აწარმოოს, მიუხედავად იმისა, ვის აკისრია საქმეების მართვა. თუ საქმეების მართვა არ აკისრია ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულების ერთ ან რამდენიმე მონაწილეს და ხელშეკრულების მონაწილეები ერთად უძღვებიან საქმეებს, საწარმოს საქმიანობის ადგილად ითვლება ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწილე საქართველოს საწარმოს საქმიანობის ადგილი. თუ ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწილეები მხოლოდ რეზიდენტი ფიზიკური პირები არიან და ისინი ერთად უძღვებიან საქმეებს, საწარმოს საქმიანობის ადგილს განსაზღვრავს საგადასახადო ორგანო ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწილეების მიერ წარდგენილი მონაცემების საფუძველზე, ხოლო ასეთი მონაცემების წარუდგენლობის ან საეჭვო მონაცემების წარდგენის შემთხვევაში - არსებული ინფორმაციის საფუძველზე.

მუხლი # 28 - საწარმოს მართვის ადგილი

1. საწარმოს მართვის ადგილად ითვლება საწარმოს ფაქტობრივი მართვის ადგილი, ანუ ადგილი, სადაც საწარმოს სადამფუძნებლო დოკუმენტების (წესდების, ხელშეკრულების, დებულების) შესაბამისად საწარმოს დირექტორატი (მმართველობის სხვა ორგანო) ასრულებს მმართველობით ფუნქციას, ამ საწარმოს უმაღლესი მაკონტროლებელი ორგანოების საქმიანობის ადგილისა და საქმიანობის განხორციელებით შემოსავლების მიღების ადგილის მიუხედავად, თუ ამ მუხლით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

2. ამ კოდექსის 21-ე მუხლის პირველი ნაწილის "გ" ქვეპუნქტით გათვალისწინებული საწარმოს მართვის ადგილად ითვლება მისი საქმიანობის ადგილი.

3. თუ საწარმოს მართავს მმართველი (სხვა საწარმო ან ფიზიკური პირი), რომელიც მოქმედებს ხელშეკრულების ან დანიშვნის შესახებ გადაწყვეტილების თანახმად, საწარმოს მართვის ადგილად შესაბამისად ითვლება მმართველი საწარმოს საქმიანობის ადგილი ან მმართველი ფიზიკური პირის საცხოვრებელი ადგილი. ანალოგიურად განისაზღვრება საწარმოს მართვის ადგილი, თუ მას ფაქტობრივად მართავს სხვა საწარმო ან ფიზიკური პირი შესაბამისი ხელშეკრულების ან გადაწყვეტილების გარეშე.

4. თუ საწარმოს არ აქვს მმართველობის ორგანო, ან საწარმოს მმართველობის ორგანოს არ აქვს საქმიანობის მუდმივი ადგილი, ან მმართველი უშუალოდ არ მართავს

საწარმოს, საწარმოს მართვის ადგილად ითვლება საწარმოს მმართველობის ორგანოს (ადმინისტრაცია, დირექცია, გამგეობა, ცენტრალური ბუღალტერია ან სხვა მსგავსი ორგანო) საქმიანობის ადგილი.

მუხლი # 30 - ორგანიზაცია

1. ორგანიზაციად ითვლება შემდეგი წარმონაქმნები:

ა) არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირები, აგრეთვე საზოგადოებრივი ან რელიგიური ორგანიზაციები (გაერთიანებები), დაწესებულებები, რომლებიც არიან საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირები ან შექმნილი არიან და მოქმედებენ უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად, აგრეთვე უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი ორგანიზაციების საქართველოში არსებული ფილიალები და სხვა ანალოგიური ქვედანაყოფები, რომელთა მეშვეობითაც ისინი მთლიანად ან ნაწილობრივ ახორციელებენ საქმიანობას (რწმუნებული პირის საქმიანობის ჩათვლით), ასევე საბიუჯეტო ორგანიზაციები, საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, კორპორაციები, დაწესებულებები;

ბ) საერთაშორისო (სახელმწიფოთაშორისი, სამთავრობათაშორისო, დიპლომატიური) ორგანიზაციები - საერთაშორისო სამართლით რეგულირებული ორგანიზაციები, დიპლომატიური წარმომადგენლობები და საკონსულო დაწესებულებები, უცხოური არასამეწარმეო ორგანიზაციები.

2. ორგანიზაციის საქმიანობის ადგილი და ორგანიზაციის მართვის ადგილი განისაზღვრება საწარმოსათვის ამ კოდექსით დადგენილი წესით.

3. ორგანიზაციის საქართველოს ორგანიზაციისათვის ან უცხოური ორგანიზაციისათვის მიკუთვნება ხდება საწარმოსათვის ამ კოდექსით დადგენილი წესით.

4. თუ ორგანიზაცია ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას, მისი ქონებისა და საქმიანობის ნაწილი, რომელიც უშუალოდ დაკავშირებულია მის ეკონომიკურ საქმიანობასთან, ითვლება საწარმოს ქონებად და საქმიანობად, ხოლო იმ ნაწილში, სადაც ამის გამიჯვნა შეუძლებელია, ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ქონებისა და საქმიანობის გამოანგარიშების მიზნით გამოიყენება ორგანიზაციის მიერ მიღებულ შემოსავალში ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული შემოსავლის ხვედრითი წილი.

მუხლი # 31 - საბიუჯეტო ორგანიზაცია

საბიუჯეტო ორგანიზაცია არის საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის მე-6 მუხლის "ს" ქვეპუნქტით განსაზღვრული ორგანიზაცია.

მუხლი # 32 - საქველმოქმედო ორგანიზაცია

1. საქველმოქმედო ორგანიზაციად ითვლება ორგანიზაცია, რომელსაც ამ მუხლის შესაბამისად მინიჭებული აქვს საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსი.

2. საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსი ენიჭება ორგანიზაციას, რომელიც შექმნილია საქველმოქმედო საქმიანობის განსახორციელებლად, რეგისტრირებულია კანონმდებლობით დადგენილი წესით, აქვს საქველმოქმედო საქმიანობის არანაკლებ 1 წლის გამოცდილება და აკმაყოფილებს ამ მუხლის მოთხოვნებს.

3. დამხმარე ეკონომიკური საქმიანობა, რომელიც ემსახურება ორგანიზაციის ძირითად მიზნებს, არ ცვლის მის საქველმოქმედო ხასიათს.

4. საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის მინიჭებას, გაუქმებასა და ჩამორთმევას შესაბამისი საგადასახადო ორგანოს წარდგინებით ახორციელებს შემოსავლების სამსახურის უფროსი საქართველოს ფინანსთა მინისტრთან შეთანხმებით.

5. საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის მინიჭება ხდება ორგანიზაციის წერილობითი განცხადების საფუძველზე. განცხადებაში უნდა მიეთითოს ორგანიზაციის:

ა) სახელწოდება;

ბ) ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა;

გ) ძირითადი მიზნები;

დ) ბოლო წლის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებები;

ე) ხელმძღვანელი ორგანოს და ფილიალების მისამართები.

6. განცხადებას უნდა დაერთოს:

ა) ორგანიზაციის წესდების ასლი;

ბ) სახელმწიფო ან/და საგადასახადო რეგისტრაციის მოწმობის ასლი;

გ) ბოლო წლის საქმიანობის ანგარიში, რომელიც უნდა შეიცავდეს საქმიანობის (პროექტების, მომსახურების) აღწერას;

დ) დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ დადასტურებული ბოლო წლის ფინანსური დოკუმენტები (ბალანსი და მოგება-ზარალის ანგარიში).

7. განცხადების თაობაზე შემოსავლების სამსახურის უფროსი 1 თვის ვადაში იღებს მოტივირებულ გადაწყვეტილებას. თუ ამ ვადაში გადაწყვეტილება არ იქნება მიღებული, სტატუსი მინიჭებულად ჩაითვლება. სტატუსი ენიჭება უვადოდ. სტატუსი ძალაში შედის მინიჭებისთანავე.

8. ორგანიზაციას, რომელსაც მიენიჭა სტატუსი, გადაეცემა სტატუსის დამადასტურებელი მოწმობა. მასში აღინიშნება:

ა) ორგანიზაციის სახელწოდება, ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა;

ბ) სტატუსი;

გ) ხელმძღვანელი ორგანოს მისამართი;

დ) სტატუსის მინიჭების თარიღი და ნომერი;

ე) ორგანიზაციის საიდენტიფიკაციო ნომერი.

9. სტატუსის მიღებასთან ერთად ორგანიზაციას ეკისრება ამ კოდექსით გათვალისწინებული დამატებითი ვალდებულებები და პასუხისმგებლობა. კერძოდ, საქველმოქმედო ორგანიზაციამ შესაბამის საგადასახადო ორგანოს ყოველი წლის 1 აპრილამდე უნდა წარუდგინოს:

ა) ბოლო წლის საქმიანობის პროგრამული ანგარიში, რომელიც უნდა შეიცავდეს საქმიანობის (მათ შორის, ეკონომიკურის) აღწერას;

ბ) ფინანსური ანგარიში მიღებული შემოსავლების შესახებ, წყაროებისა და გაწეული ხარჯების მიზნობრიობის მითითებით;

გ) დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ დადასტურებული ბოლო წლის ფინანსური დოკუმენტები (ბალანსი და მოგება-ზარალის ანგარიში).

10. ბოლო წლის საქმიანობის პროგრამული ანგარიში და ფინანსური დოკუმენტები (ბალანსი და მოგება-ზარალის ანგარიში) უნდა გამოქვეყნდეს და ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველა დაინტერესებული პირისათვის.

11. დაუშვებელია საქველმოქმედო ორგანიზაციის მოგებისა და აქტივების განაწილება ორგანიზაციის წევრებს, დამფუძნებლებს, გამგეობისა და კურატორიუმის წევრებს შორის. საქველმოქმედო ორგანიზაციის ლიკვიდაციის შემდეგ მისი ქონება

უფლებამოსილი ორგანოს ან პირის გადაწყვეტილებით გადაეცემა მსგავსი მიზნების მქონე საქველმოქმედო ორგანიზაციას, ხოლო ასეთის არარსებობის შემთხვევაში - სხვა საქველმოქმედო ორგანიზაციას. საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის მქონე, სახელმწიფო ქონების საფუძველზე შექმნილი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი ქონება გადადის სახელმწიფოს საკუთრებაში.

12. საქველმოქმედო ორგანიზაციას სტატუსი უუქმდება:

ა) ორგანიზაციის ინიციატივით;

ბ) მისი ჩამორთმევის შემთხვევაში.

13. საქველმოქმედო ორგანიზაციას სტატუსი ჩამოერთმევა, თუ:

ა) დაარღვია ამ კოდექსის მოთხოვნები;

ბ) გაუუქმდა სახელმწიფო ან/და საგადასახადო რეგისტრაცია.

14. ამ კოდექსის მოთხოვნათა დარღვევის გამო სტატუსის ჩამორთმევის შემთხვევაში საქველმოქმედო ორგანიზაცია ვალდებულია დააბრუნოს სტატუსიდან გამომდინარე საგადასახადო შეღავათებით მიღებული სარგებლის ის ნაწილი, რომელიც დაკავშირებულია აღნიშნული მოთხოვნების დარღვევასთან.

15. საქველმოქმედო ორგანიზაციის მიერ ამ კოდექსის მოთხოვნათა დარღვევის შემთხვევაში საგადასახადო ორგანო შემოსავლების სამსახურის უფროსისთვის საქველმოქმედო ორგანიზაციისათვის სტატუსის ჩამორთმევის შესახებ წარდგინების მომზადებამდე საქველმოქმედო ორგანიზაციას უგზავნის შეტყობინებას და განუსაზღვრავს დამატებით, ერთთვიან ვადას ამ კოდექსის მოთხოვნების შესასრულებლად.

16. საქველმოქმედო ორგანიზაციას, რომელსაც ჩამოერთვა სტატუსი, უფლება აქვს, მისი აღდგენის თაობაზე განცხადება შეიტანოს სტატუსის ჩამორთმევის მიზეზის აღმოფხვრიდან არა უადრეს 1 წლისა.

17. შემოსავლების სამსახური აწარმოებს საქველმოქმედო ორგანიზაციების ერთიან რეესტრს. რეესტრში შეიტანება შემდეგი მონაცემები:

ა) ორგანიზაციის სახელწოდება;

ბ) ხელმძღვანელი ორგანოს, ფილიალებისა და წარმომადგენლობების მისამართები;

გ) ძირითადი მიზნები;

დ) სტატუსის მინიჭების თარიღი და ნომერი;

ე) მმართველობის უმაღლესი ორგანოს ყველა წევრის ვინაობა და მისამართები.

18. საქველმოქმედო ორგანიზაციების ერთიან რეესტრში შეტანილი ნებისმიერი მონაცემის ცვლილების შემთხვევაში ორგანიზაცია ვალდებულია ცვლილებისთანავე წერილობით აცნობოს შესაბამის საგადასახადო ორგანოს ამ ცვლილების შესახებ.

19. საქველმოქმედო ორგანიზაციების ერთიანი რეესტრი ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველა დაინტერესებული პირისათვის.

მუხლი # 33 - რელიგიური ორგანიზაცია

რელიგიურ ორგანიზაციად ითვლება ორგანიზაცია, რომელიც შექმნილია რელიგიური საქმიანობის განსახორციელებლად და ასეთად რეგისტრირებულია კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

მუხლი # 35 - ფიზიკური პირის საცხოვრებელი ადგილი და ფაქტობრივად ყოფნის ადგილი

1. ფიზიკური პირის საცხოვრებელ ადგილად ითვლება ადგილი, რომელსაც იგი, ჩვეულებრივ, საცხოვრებლად ირჩევს, ან მისი ფაქტობრივად ყოფნის ადგილი, თუ ამ

მუხლით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

2. არასრულწლოვნის საცხოვრებელ ადგილად ითვლება მშობლის უფლების მქონე პირის საცხოვრებელი ადგილი, ხოლო იმ პირის საცხოვრებელ ადგილად, რომელსაც ჰყავს მეურვე ან მზრუნველი, ითვლება მეურვის ან მზრუნველის საცხოვრებელი ადგილი.

3. ფიზიკური პირის ფაქტობრივად ყოფნის ადგილად ითვლება მისი დროებით საცხოვრებელი ადგილი, თუ ამ მუხლით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

4. სამხედრო მოსამსახურის, აგრეთვე სამუშაოს ხასიათიდან და პირობებიდან გამომდინარე მუდმივად გადაადგილებადი ფიზიკური პირის ფაქტობრივად ყოფნის ადგილად ითვლება ადგილი, სადაც იგი ფაქტობრივად ცხოვრობს ან რეგისტრირებულია დადგენილი წესით (მათ შორის, სამხედრო ნაწილის დისლოკაციის ან შესაბამისი საწარმოს მდებარეობის ადგილი).

5. თუ ფიზიკურ პირს რამდენიმე საცხოვრებელი (ბინა ან სხვა საცხოვრებელი) აქვს, მის საცხოვრებელ ადგილს ან ფაქტობრივად ყოფნის ადგილს განსაზღვრავს საგადასახადო ორგანო ამ ფიზიკურ პირთან შეთანხმებით.

მუხლი # 36 - მეწარმე ფიზიკური პირი და მისი საქმიანობის ადგილი

1. მეწარმე ფიზიკურ პირად ითვლება:

ა) ინდივიდუალური მეწარმე - ფიზიკური პირი, თუ ის "მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მიხედვით არის ინდივიდუალური მეწარმე;

*მუხლი #2 - **მეწარმე სუბიექტები და მათი დაფუძნება***

1. მეწარმე სუბიექტები არიან: ინდივიდუალური მეწარმე, სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (სპს), კომანდიტური საზოგადოება (კს), შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (შპს), სააქციო საზოგადოება (სს, კორპორაცია) და კოოპერატივი.

2. ინდივიდუალური მეწარმე, როგორც ამ კანონით გათვალისწინებულ უფლება-მოვალეობათა სუბიექტი, წარმოიშობა მხოლოდ მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან. თუ რეგისტრაციამდე მეწარმე სუბიექტის სახელით რაიმე მოქმედება შესრულდა, ამ მოქმედების შემსრულებლები და საწარმოს დამფუძნებლები პასუხს აგებენ პერსონალურად, როგორც სოლიდარული მოვალეები, მთელი თავისი ქონებით, პირდაპირ და უშუალოდ. ამ მოქმედებიდან წარმოშობილი ყველა ვალდებულებისათვის. ეს პასუხისმგებლობა ძალაში რჩება მეწარმე სუბიექტის რეგისტრაციის შემდეგაც.

3. სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, კომანდიტური საზოგადოება, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, სააქციო საზოგადოება და კოოპერატივი არიან იურიდიული პირის სტატუსის მქონე საწარმოები (კომპანიები). ამ კანონით განსაზღვრული ინდივიდუალური მეწარმე არ არის იურიდიული პირი. ინდივიდუალური მეწარმე საქმიან ურთიერთობებში თავის უფლებებს ახორციელებს და მოვალეობებს ასრულებს, როგორც ფიზიკური პირი.

ბ) ფიზიკური პირი, თუ ის ახორციელებს "მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონის პირველი მუხლის მე-3 პუნქტით განსაზღვრულ საქმიანობას.

*მუხლი #1 - **კანონის გამოყენების სფერო.** "მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონი.*

3. სამეწარმეო საქმიანობად არ ითვლება ფიზიკური პირების სახელოვნებო, სამეცნიერო, სამედიცინო, არქიტექტურული, საადვოკატო ან სანოტარო, სააუდიტო, საკონსულტაციო (მათ შორის, საგადასახადო კონსულტანტთა), სასოფლო-სამეურნეო ან სატყეო-სამეურნეო საქმიანობა, აგრეთვე ფიზიკური პირის ან იურიდიული პირის ან სხვა ორგანიზაციული წარმონაქმნის მიერ ელექტროენერგიის გამანაწილებელ ქსელთან მიერთებული მიკროსიმძლავრის ელექტროსადგურით სარგებლობა შესაბამისი კანონმდებლობით დადგენილი წესით. სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო-სამეურნეო წარმოებები შეიძლება არსებობდეს ამ კანონის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული სამართლებრივი ფორმით, თუ მოხდება მათი მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრაცია. რეგისტრაცია სავალდებულოა, თუ წარმოებაში მუდმივად დასაქმებულია მფლობელის ოჯახის არაწევრი ხუთი პირი მაინც.

2. ამ მუხლის პირველი ნაწილით განსაზღვრული ფიზიკური პირის მიერ ეკონომიკური საქმიანობის რეგისტრაციის, ლიცენზიის ან ნებართვის გარეშე განხორციელება არ არის ამ ფიზიკური პირის დაბეგვრის მიზნით მისი მეწარმე ფიზიკურ პირად არცნობის საფუძველი.

3. მეწარმე ფიზიკური პირის საქმიანობის ადგილად ითვლება მისი ეკონომიკური საქმიანობის ადგილი.

მუხლი # 37 - გადასახადის გადამხდელის წარმომადგენელი

1. გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, საგადასახადო ურთიერთობებში მონაწილეობა მიიღოს თავისი კანონიერი ან უფლებამოსილი წარმომადგენლის მეშვეობით. საგადასახადო ურთიერთობებში გადასახადის გადამხდელის პირადად მონაწილეობა არ ართმევს მას უფლებას, ჰყავდეს წარმომადგენელი, ისევე, როგორც წარმომადგენლის მონაწილეობა არ ართმევს მას უფლებას, პირადად მიიღოს მონაწილეობა აღნიშნულ ურთიერთობებში.

2. საწარმოს/ორგანიზაციის კანონიერ წარმომადგენლებად ითვლებიან მისი ორგანოები ან/და საქართველოს საკანონმდებლო აქტებითა და ამ საწარმოს/ორგანიზაციის სადამფუძნებლო დოკუმენტებით უფლებამოსილი სხვა პირები. ფიზიკური პირის კანონიერ წარმომადგენლად ითვლება პირი, რომელიც ამ კოდექსისა და საქართველოს სხვა საკანონმდებლო აქტების საფუძველზე ახორციელებს შესაბამის უფლებამოსილებას.

3. გადასახადის გადამხდელის კანონიერი წარმომადგენლის ქმედება, რომელიც დაკავშირებულია საგადასახადო ურთიერთობებში ზემოაღნიშნული პირის მონაწილეობასთან, ითვლება თვით ამ პირის ქმედებად.

4. გადასახადის გადამხდელის უფლებამოსილ წარმომადგენლად ითვლება პირი, რომელიც ზემოაღნიშნული პირის რწმუნებით უფლებამოსილია წარმოადგინოს მისი ინტერესები საგადასახადო ორგანოებთან ან/და საგადასახადო ურთიერთობების სხვა მონაწილეებთან ურთიერთობებში, აგრეთვე სასამართლოში.

5. საწარმოს/ორგანიზაციის უფლებამოსილი წარმომადგენელი მოქმედებს ამ საწარმოს/ორგანიზაციის მიერ გაცემული მინდობილობის საფუძველზე, ხოლო ფიზიკური პირის უფლებამოსილი წარმომადგენელი - ამ ფიზიკური პირის მიერ გაცემული და სანოტარო წესით დადასტურებული მინდობილობის ან საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით მინდობილობასთან გათანაბრებული სხვა დოკუმენტის საფუძველზე, ასეთი მინდობილობით ან სხვა დოკუმენტით განსაზღვრული უფლებამოსილების ფარგლებში.

დამატებით გასაცნობი ინფორმაცია

საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანება № 996 "ინსტრუქციის გადასახადების ადმინისტრირების შესახებ" მუხლი 8